

DOIK-610- ~~10~~ /17/JS

Warszawa, ~~17~~ .07.2017

POSTANOWIENIE

I. Na podstawie art. 49 ust. 1 w związku z art. 101 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 229) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczyna wobec **Banku Millennium Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie** postępowanie w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na niepodejmowaniu przez Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie działań mających na celu wyeliminowanie z treści wykonywanych umów kredytów i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych postanowień umownych tożsamyh z tymi, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod numerami 3178 oraz 3179 wobec Banku Millennium Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie lub wyeliminowanie niekorzystnych skutków wynikających ze stosowania tych postanowień w wykonywanych umowach, które to zachowanie Banku Millennium Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie może być sprzeczne z dobrymi obyczajami, a przez to może naruszać art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 229) oraz godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

II. Na podstawie art. 123 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. 2016 r., poz. 23 ze zm.) w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 229), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanawia o zaliczeniu w poczet dowodów we wszczętym wobec Banku Millennium Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie postępowaniu w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów niżej wskazanych pism konsumentów dotyczących działalności Banku Millennium Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie, które wpłynęły do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów tj.:

1. Pismo z dnia 16 października 2016 r. wraz z załącznikami, sygn. DDK-60-924/16/KR;
2. Pismo z dnia 18 października 2016 r. wraz z załącznikami, sygn. DDK-60-938/16/Ary;
3. Pismo z dnia 19 października 2016 r. wraz z załącznikami, sygn. DDK-60-931/16/KR;
4. Pismo z dnia 20 października 2016 r. wraz z załącznikami, sygn. DDK-60-944/16/KR;
5. Pismo z dnia 20 października 2016 r. wraz z załącznikami, sygn. DDK-60-953/16/KR;
6. Pismo z dnia 23 października 2016 r. wraz z załącznikami, sygn. DDK-60-943/16/KR.

UZASADNIENIE

Podstawę do wszczęcia niniejszego postępowania stanowią liczne sygnały otrzymywane przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także „Prezes Urzędu”) od konsumentów, którzy wskazują, że Bank Millennium Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie (dalej także „Bank”, „Bank Millennium S.A.”) stosuje wobec nich postanowienia umowne tożsame z tymi, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (dalej także „rejestr”) pod numerami 3178 oraz 3179.

Prezes Urzędu ustalił, że do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone wobec Banku Millennium S.A. zostały wpisane następujące klauzule:

- pod numerem **3178**: „Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku Millennium w dniu uruchomienia kredytu lub transzy”,
- pod numerem **3179**: „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty”.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 14 grudnia 2010 r. (sygn. akt XVII AmC 426/09) uznał za niedozwolone i zakazał wykorzystywania w obrocie z konsumentami wyżej przytoczonych postanowień wzorców umów.

Od powyższego wyroku Bank wniósł odwołanie do Sądu Apelacyjnego. Wyrokiem z dnia 21 października 2011 r. (sygn. akt VI ACa 420/11) Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział VI Cywilny oddalił apelację Banku w niniejszej sprawie. Stwierdzenie prawomocności wyroku nastąpiło w dniu 2 maja 2012 r. W konsekwencji, ww. klauzule zostały wpisane do rejestru w dniu 15 maja 2012 r.

Jednocześnie, w pismach kierowanych do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także „UOKiK”) konsumenci wskazywali, że:

- „[...] Moja umowa o kredyt „indeksowany do CHF” udzielany przez Bank Millennium S.A. w roku 2008, zawiera w treści umowy następujące postanowienie zawarte w § 2 ust. 2 Umowy: „Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku Millennium w dniu uruchomienia kredytu lub transzy”. Powyższe postanowienie umowne jest wprost postanowieniem uznanym prawomocnie [...] za niedozwolone i zapisanym w rejestrze UOKiK jako klauzula niedozwolona nr 3178”.

(fragment zawarty w zawiadomieniu z dnia 20 października 2016 r., sygn. DDK-60-953/16/KR)

- „Pomimo że ww. klauzula jest prawomocnie uznana za niedozwoloną, Bank Millennium S.A. nadal wykonuje umowę kredytową zawierając tę klauzulę tak, jakby była ona dla konsumentów wiążąca [...]”.

(fragment zawiadomienia z dnia 20 października 2016 r., sygn. DDK-60-953/16/KR)

- „[...] zapis § 7 ust. 1 Umowy o treści „Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku Millennium S.A.”, [...] jest niezwykle podobny w treści do klauzuli 3179 z rejestru UOKiK”.

(fragment zawiadomienia z dnia 13 października 2016 r., sygn. DDK-60-943/16/KR)

- „Z tego tytułu, że kredytobiorcy spłacają po dziś dzień raty kredytów zawierających w treści umowy klauzulę nr 3178 z rejestru UOKiK, Bank Millennium, zmuszając ich do spłaty kredytu w takiej formie pod groźbą wypowiedzenia umowy kredytu, naraża ich na ponoszenie olbrzymich strat finansowych, które równocześnie stanowią dla Banku nieuprawniony zysk, jako że rata kredytu należna Bankowi Millennium S.A., wynikająca z umowy kredytowej z pominięciem klauzuli nr 3178 z rejestru UOKiK [...] jest o wiele niższa, niż rata kredytu wyrażona przez Bank w walucie CHF [...]”.

(fragment zawiadomienia z dnia 19 października 2016 r., sygn. DDK-60-931/16/KR)

Niezależnie od powyższego, z dniem 17 kwietnia 2016 r. Prezes Urzędu, na podstawie art. 31d ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 229; dalej także „uokik”) uzyskał możliwość przedstawiania, jeżeli przemawia za tym interes publiczny, w toku postępowania sądowego istotnego dla sprawy poglądu. Wśród przedstawionych dotychczas przez Prezesa Urzędu istotnych poglądów, znajdują się również takie, które zostały wydane w toku sporów sądowych konsumentów z Bankiem Millennium S.A., w których Prezes Urzędu wskazuje na abuzywność postanowień zawartych w umowach (tj. stosowanych wobec konsumentów), które są tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone pod numerami 3178 i 3179 (m.in.: sygn. RKR-644-503/16/MCh-5/16, sygn. DDK-644-516/16/JS, sygn. DDK-644-517/17/JS, sygn. RKR-644-502/16/DN-5/16, sygn. RLU-644-2/17/BP).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma możliwość oceny działań przedsiębiorców w trybie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wprowadzających mechanizmy ochrony tzw. zbiorowych interesów konsumentów. Materialnoprawną podstawę do analizy działań przedsiębiorcy z punktu widzenia stosowania zakazanych praktyk stanowi art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, który w ust. 1 stanowi, że zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przez które, stosownie do definicji zawartej w ust. 2, rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy.

Mając powyższe na względzie, należy stwierdzić, że przestankami zastosowania normy wyinterpretowanej z art. 24 powołanej ustawy jest wykazanie: **sprzeczności z prawem lub dobrymi obyczajami zachowania przedsiębiorcy oraz godzenia tych działań w zbiorowe interesy konsumentów.**

W ocenie Prezesa Urzędu, zaniechanie Banku polegające na niepodejmowaniu działań mających na celu wyeliminowanie z treści wykonywanych umów kredytów i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych postanowień umownych tożsamych z tymi, które zostały wpisane do rejestru pod numerami 3178 oraz 3179 lub wyeliminowanie niekorzystnych skutków wynikających ze stosowania tych postanowień w wykonywanych umowach, może być sprzeczne z dobrymi obyczajami, a w konsekwencji godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Pojęcie dobrych obyczajów nie jest w prawie zdefiniowane, ale podobnie jak zasady współżycia społecznego, jest przedmiotem wielu orzeczeń sądowych oraz opracowań doktryny¹. Wskazuje się w nich, że dobre obyczaje to uczciwe zasady postępowania

¹ Np. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 13 listopada 1991 r., sygn. akt I ACr 411/91, Wokanda 1992/4; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2003 r., sygn. akt II CKN 1097/00, Lex

i ustalone zwyczaje w ujęciu etyczno-moralnym, a na ich treść składają się elementy etyczne i socjologiczne kształtowane przez oceny moralne i społeczne stanowiące uzupełnienie porządku prawnego. Przy takim założeniu sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji i wywołania błędnego przekonania konsumenta. Chodzi więc o działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające *in minus* od standardów postępowania. Literatura dopuszcza także dokonywanie stosownych ocen na podstawie norm środowiskowych, a więc o węższym zasięgu oddziaływania. Konsekwentnie za naruszające dobre obyczaje przyjmuje się przekroczenie postanowień zawartych w kodeksach etycznych opracowywanych dla poszczególnych grup zawodowych².

Zgodnie z „Kodeksem Etyki Bankowej (Zasady dobrej praktyki bankowej)”³, banki, jako instytucje zaufania publicznego w swojej działalności kierują się przepisami prawa, rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego, uchwałami samorządu bankowego, normami przewidzianymi w Kodeksie oraz dobrymi zwyczajami kupieckimi. Banki i ich pracownicy oraz osoby, za których pośrednictwem banki wykonują czynności bankowe, uwzględniają zasady: profesjonalizmu, rzetelności, rzeczowości, staranności i najlepszej wiedzy⁴.

W relacjach z Klientami bank powinien kierować się uczciwością, odpowiedzialnością, profesjonalizmem oraz innowacyjnością⁵. Kodeks ten przewiduje, że bank w stosunkach z Klientami i przy wykonywaniu czynności na rzecz Klientów, powinien działać zgodnie z zawartymi umowami, w granicach dobrze pojętego interesu własnego i z uwzględnieniem interesów Klientów. Bank nie może wykorzystywać swego profesjonalizmu w sposób naruszający interesy Klientów⁶.

Do poszanowania interesów klientów rynku finansowego odnosi się również „Kanon Dobrych Praktyk Rynku Finansowego”⁷ rekomendowany przez Komisję Nadzoru Finansowego, którego treść norm uwzględniana jest również przez „Kodeks Etyki Bankowej”. Jedną z zasad wyrażonych w Kanonie jest ta, zgodnie z którą podmiot finansowy działa uczciwie i rozważnie, z poszanowaniem słusznego interesu klientów i dobra rynku finansowego, oraz nie nadużywa swojej dominującej pozycji wynikającej z przewagi zasobów, w tym kwalifikacji lub kompetencji osób działających w jego imieniu⁸.

W ocenie Prezesa Urzędu, w niniejszej sprawie Bank poprzez swoje zaniechanie polegające na niepodejmowaniu działań mających na celu wyeliminowanie z treści wykonywanych umów kredytów i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych postanowień umownych tożsamyh z tymi, które zostały wpisane do rejestru pod numerami 3178 oraz 3179 lub wyeliminowanie niekorzystnych skutków wynikających ze stosowania tych

nr 78878; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2003 r., sygn. akt I CKN 473/01, Lex nr 80257; J. Szwaja [w:] Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji - Komentarz, Warszawa 2000, s. 122-133; R. Stefanicki, Dobre obyczaje w prawie polskim, Przegląd Prawa Handlowego, 2002/5.

² M. Kępiński, Problemy ogólne nowej ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, RPEiS 1994, nr 2, s. 7.

³ Kodeks Etyki Bankowej (Zasady Dobrej Praktyki Bankowej) przyjęte na XXV Walnym Zgromadzeniu ZBP w dniu 18 kwietnia 2013 r.

⁴ *Ibidem*, Postanowienia ogólne Kodeksu Etyki Bankowej pkt. 3.

⁵ *Ibidem*, Część A. Kodeks Dobrych Praktyk Bankowych, pkt 1.2.

⁶ *Ibidem*, Część A. Kodeks Dobrych Praktyk Bankowych, pkt 1.3.

⁷ Uchwała Nr 99/08 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 18 marca 2008 r. w sprawie rekomendacji stosowania Kanonu Dobrych Praktyk Rynku Finansowego.

⁸ Kanon Dobrych Praktyk Rynku Finansowego, pkt 1.

postanowień w wykonywanych umowach, wykorzystuje swoją uprzywilejowaną pozycję oraz przewagę kontraktową, uwzględniając w swoim zachowaniu jedynie własne interesy ekonomiczne.

Należy mieć na uwadze, że charakter umowy kredytu i pożyczki hipotecznej waloryzowanej/denominowanej/indeksowanej do waluty obcej wiąże się ze znacznym skomplikowaniem, a dodatkowo nabycie takiego produktu pociąga za sobą długotrwałe zobowiązania finansowe po stronie konsumentów. Wypowiedzenie umowy kredytu przez konsumenta w związku ze stosowaniem przez Bank praktyki opisanej w sentencji niniejszego postanowienia, wiązałoby się z koniecznością niemalże natychmiastowej spłaty pozostałej części zadłużenia. Konsument jest więc zdany na aktualnie przyjęty przez Bank sposób wykonywania umowy (tj. taki, który zakłada przeliczanie wysokości zadłużenia konsumenta w oparciu o postanowienia niedozwolone).

Podkreślenia wymaga również, że konsumenci nie mieli żadnego wpływu na treść postanowień zawartych w łączących ich z Bankiem umowach kredytu i pożyczki hipotecznej odnoszącej się do walut obcych. Nie ulega wątpliwości, że umowy, w których zawarte są niedozwolone postanowienia umowne tożsame z tymi, które zostały wpisane do rejestru pod numerami 3178 i 3179, stanowią przykład tzw. umów adhezyjnych, czyli takich, w których warunki umowne określone są jednostronnie przez przedsiębiorcę. Konsumentowi pozostawało jedynie podjęcie decyzji, czy do umowy przystąpić. Przy zawieraniu umów z konsumentami Bank posługiwał się bowiem opracowanym przez siebie wzorcem umownym, dlatego możliwości negocjacyjne osób przystępujących do umowy były ograniczone lub wręcz ich nie było, a zakwestionowane postanowienia należały do tych, które nie podlegały negocjacjom.

Wobec powyższego, należy stwierdzić, że konsumenci w omawianym przypadku są słabszą stroną umowy, narażoną na sprzeczne z dobrymi obyczajami działanie Banku przez wiele lat trwania umowy. W związku z tym, w ocenie Prezesa Urzędu, szczególnie istotne jest, aby byli oni traktowani przez Bank w sposób uczciwy, lojalny, profesjonalny i z poszanowaniem ich interesów. Zdaniem Prezesa Urzędu, konsumenci mają prawo oczekiwać od przedsiębiorcy działania profesjonalnego, zgodnego z prawem i powszechnie stosowanymi standardami.

Co więcej, Prezes Urzędu stoi na stanowisku, że Bank - jako profesjonalista, instytucja zaufania publicznego i podmiot, wobec którego do rejestru wpisane zostały postanowienia pod numerami 3178 oraz 3179 - powinien chronić kredytobiorców, których umowy zawierają klauzule tożsame z ww., przed negatywnymi skutkami ich stosowania. Bank ma bowiem świadomość i wiedzę na temat tego, że konsument, który w indywidualnym postępowaniu sądowym powołuje się na abuzywność postanowienia, które zostało już uprzednio zweryfikowane w ramach kontroli abstrakcyjnej wzorca i wpisane do rejestru postanowień niedozwolonych wobec danego przedsiębiorcy, może powoływać się na wyrok sądu w tej sprawie (w tym wypadku wyrok SOKiK z dnia 14 grudnia 2010 r., sygn. akt XVII AmC 426/09 lub wyrok Sąd Apelacyjny z dnia 21 października 2011 r., sygn. akt VI ACA 420/11), a sąd orzekający w indywidualnej sprawie konsumenta jest związany rozstrzygnięciem z mocy samego prawa. Nie ulega wątpliwości, że prawomocny wyrok wydany w ramach kontroli abstrakcyjnej stanowi prejudykat w zakresie tego, czy dane postanowienie ma charakter niedozwolony.

Wyżej przedstawiona interpretacja jest zgodna ze stanowiskiem wyrażonym w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r. (sygn. akt III CZP 17/15), w myśl którego skutki zapadłego wyroku działają na rzecz konsumentów w sporach

indywidualnych toczonych z przedsiębiorcą, który stosował postanowienie wpisane do rejestru. Jak wskazał Sąd Najwyższy, „(...) rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo, tj. na rzecz **wszystkich osób trzecich**, ale wyłącznie **przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy**, wobec którego ten wyrok został wydany. W efekcie omawiany wyrok działa na rzecz wszystkich (strony powodowej i wszystkich osób trzecich), ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy”.

Bank ma świadomość istnienia wyżej przytoczonej argumentacji (opartej na orzecznictwie i doktrynie) i mimo to, nie podejmuje działań zmierzających do wyeliminowania z treści wykonywanych umów kredytów i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych postanowień umownych tożsamyh z tymi, które zostały wpisane do rejestru pod numerami 3178 oraz 3179 lub wyeliminowania niekorzystnych skutków wynikających ze stosowania tych postanowień w wykonywanych umowach. Co więcej, Bank w dalszym ciągu wylicza wysokość rat kapitałowo-odsetkowych, które są pobierane od konsumentów, w oparciu o klauzulę abuzywną.

W związku z powyższym, należy stwierdzić, że w analizowanym stanie faktycznym istnieje uzasadnione ryzyko, że Bank nadużywa swojej silniejszej pozycji, zabezpieczając jedynie własne interesy finansowe. Opisane zakłócenie równowagi stron umowy może w sposób rażący naruszać ekonomiczny interes konsumentów.

Jak podnosi się w doktrynie, w pojęciu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów mieści się także działanie przedsiębiorcy skierowane wprawdzie do oznaczonych (zindywidualizowanych), ale za to dostatecznie licznych konsumentów, o ile przy tym konsumentów tych łączy jakaś wspólna cecha rodzajowa.

W niniejszej sprawie bez wątpienia możliwe było naruszenie praw potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów. Praktyka stosowana przez Bank odnosi się do grupy konsumentów, którzy zawarli z Bankiem umowy kredytów i pożyczek hipotecznych indeksowanych/denominowanych/waloryzowanych do walut obcych.

Reasumując, informacje będące w posiadaniu Prezesa Urzędu dają podstawę do przyjęcia, iż w opisanej sprawie mogło dojść do naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a w konsekwencji wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów stało się konieczne i uzasadnione.

Mając powyższe na uwadze, postanawia się jak w sentencji.

Na niniejsze postanowienie zażalenie nie przysługuje.

Otrzymuje:

1. Bank Millennium Spółka Akcyjna
ul. Stanisława Żaryna 2A
02-593 Warszawa
2. a/a

z up. PREZESA
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
DYREKTOR
Departamentu Ochrony Interesów Konsumentów
Lukasz Wroński
Łukasz Wroński